

**แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขา
ในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1***

**The Guidelines for Learning and Teaching Integrated in
accordance with Traisikkha Principle in Buddhist Oriented
Schools under the Office of Khon Kaen Primary
Educational Service Area 1**

พญ.ศุภนุชพิชญ์ เสนามอนตรี และพีระศักดิ์ วรวัตร

Phrakru Samu Pissanu Senamontree and Peerasak Worrachat

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: senamontree.2559@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 67 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 270 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling Technique) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.80 -1.00 ค่าอำนาจจำแนก ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.45-0.83 ได้ค่าความเชื่อมั่น (r) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

*ได้รับบทความ: 13 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 8 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับตีพิมพ์: 18 กันยายน 2562

Received: December 13, 2018; Revised: February 8, 2019; Accepted: September 18, 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ได้แก่ 1) ด้านการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 2) ด้านการวัดผลและการประเมินผล และ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้
2. แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาควรเริ่มจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารและครูทุกคนจะต้องศึกษาร่วมกัน มีกระบวนการจัดอบรมในการทำหลักสูตร กำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจน แล้วเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและการบูรณาการแผนการสอนตามหลักไตรสิกขาให้ชัดเจน ลงมือสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขา มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นศีล เป็นขั้นตอนประพฤติปฏิบัติเบื้องต้นของชีวิตที่มีความสำคัญอย่างถูกต้องกับสิ่งแวดล้อมและเพื่อนมนุษย์ ตั้งแต่การดู การฟัง การกิน การทำ การคิด เป็นต้น 2) ขั้นสมาธิ เป็นขั้นตอนที่ให้ความสำคัญด้วยการรักษากายจิตด้วยคุณภาพและคุณธรรม 3) ขั้นปัญญา ที่สำคัญคือหลักการและเหตุผลในการคิดพิจารณา อันเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และที่สำคัญ ควรรักษากฎระเบียบ วินัย และข้อปฏิบัติในกิจกรรม และโครงการต่างๆ เป็นไปเพื่อส่งเสริมหลักศีลธรรมและกิจกรรมตามวิถีพุทธและมีการนิเทศของผู้บริหารและครูที่ได้รับมอบหมาย นิเทศแบบกัลยาณมิตร และช่วยกันปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: หลักไตรสิกขา; โรงเรียนวิถีพุทธ

Abstract

This study had these two objectives: 1) to study integrated educational management in accordance with Traisikkha principles of Buddhist oriented schools under the office of Khon Kaen primary educational service area 1; 2) to study educational management guidance integrated in accordance with Traisikkha principles of Buddhist oriented schools under the office of Khon Kaen primary educational service area 1. The sample group of this study consisted of 270 administrators and teachers from 67 Buddhist oriented schools, under the office of Khon Kaen primary educational service area 1. The sample size was proceeded through Krejcie and Morgan table by stratified random sampling technique. The study tools consisted of questionnaires and interview forms with content validity at

0.80-1.00, discriminative value at 0.45-0.83, and the reliability at 0.97. And, the statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

Results of this research were the following:

1. The Guidelines for learning guidance integrated in accordance with Traisikkha principles of Buddhist oriented schools under the office of Khon Kaen primary educational service area 1 was overall practiced at high level. When considered individually, each aspect was found being performed at high level namely 1) “Using teaching aids and learning resources”, 2) “Testing and assessment”, and 3) “Learning management procedures” respectively.

2. The Guidelines for learning guidance integrated in accordance with Traisikkha principles of Buddhist oriented schools under the office of Khon Kaen primary educational service area 1 and its learning procedure should be initiated from enhancing the curriculum to more sufficient with cooperation among administrators and teachers. There Should have training on curriculum manipulation with provided obvious indicators; lesson plans should done in accordance with the curriculum and integrate the lesson plans consistently with Traisikkha principles. Teaching and learning have to follow the integrated procedure consisting of 3 stages: 1) precept stage is the basement of life to properly conduct relationship with environment and other people, including speaking, listening, eating, acting, thinking, etc., 2) medication stage is to prioritize quality of mentality and virtue, and 3) wisdom stage is to emphasize the principles and reasoning in considering activities incurred from learning. It is crucial to follow rules, laws and regulations that enhancing morality and Buddhist oriented. There should be supervision from administrators to assign teachers in friendly and constructive manner to better things.

Keywords: Traisikkha principle; Buddhist oriented schools

1. บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้านนับตั้งแต่บุคลิกลักษณะ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรมเพื่อ

ให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาไปตรงเป้าหมายของสังคม (Booncitradul, 2005 :

4) ครูในฐานะผู้ทำหน้าที่ผู้จัดการหรือผู้กำกับการเรียนรู้ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน จะต้องเอาชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง และมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ฉะนั้นในการเรียนรู้ที่แท้จริงจะต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เสนอในสิ่งที่อยากรู้ เลือกวิธีการ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายครูไม่ควรกำหนดรูปแบบวิธีการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน แต่ควรคอยส่งเสริม สนับสนุนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความอยากรู้อยากเห็นแสวงหาแหล่งเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาแล้วเราจะพบว่าบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้ได้มีโอกาสเลือกและมีส่วนร่วมตลอดทุกขั้นตอนเป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ผู้เรียนมีความสุขกับสิ่งที่ค้นพบสู่องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นความรู้ที่มีความหมายและถาวร (Wasi, 2000 : 8-11)

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้กล่าวว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนอาจมีเหตุปัจจัยมาจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก สื่อลามกอนาจารที่ยั่วเยาชวนที่หาได้ง่าย ทั้งจากหนังสือ โทรทัศน์ และที่น่ากลัวมากที่สุดก็คือสื่อจากอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงบ้านอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กและเยาวชนอยากรู้อยากลองมากขึ้น สร้างปัญหาให้กับเด็กและเยาวชน มีความก้าวร้าว เกือบกด เครียด ไม่มีสำนึกในผิดถูกชั่วดี เห็นแก่ตัว ซึ่งเหตุปัจจัยหรือรากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริงคือการที่นักเรียน ไม่ได้รับการกล่อมเกลาด้านจิตใจ

ถูกละเลยจากสถานศึกษาที่จะปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม จริยธรรมจนทำให้ขาดความสำนึกต่อหน้าที่ ขาดความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี ขาดการใช้สติพิจารณา ยังคิดและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสม ที่สำคัญสภาพแวดล้อมรอบตัวของเด็กและเยาวชนอยู่ในสภาวะที่ถูกยุยง ส่งเสริมชักจูงและโน้มน้าวไปในทางที่ไม่ดีอย่างต่อเนื่อง ด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลายทำให้ยากต่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไข ขาดการจัดระเบียบทางความคิดใหม่ให้มีจิตใจที่มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี และมีพลังใจที่เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกัน ต้านทานเหตุปัจจัยในทางที่เสื่อมที่จะเข้ามาทำลายคุณภาพชีวิตที่ดีงามได้ (Department of Religion Affairs Ministry of Culture, 2005 : 19) โรงเรียนวิถิพุทธจึงเป็นโรงเรียนรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้เด็กเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของสังคมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขโดยมีกระทรวงศึกษาธิการข้าราชการระดับสูง อธิการบดีมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นำกรอบความคิดแบบโรงเรียนวิถิพุทธและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธมาประยุกต์กับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้คุณสมบัติของการเป็นคนดีเก่งมีความสุขอย่างแท้จริง (Office of Committee of National Education. 2000 : 132)

โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในการ

จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธ ยังไม่เกิดความชัดเจนในการบูรณาการด้านศีล สมาธิ ปัญญา ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ยังไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน พ.ศ. 2558 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อการศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ การดำเนินการมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร และครูผู้สอน ในเรื่องความรู้ในการบูรณาการศีล สมาธิ ปัญญามาประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนการสอนและความพร้อมที่จะดำเนินงานตามแนววิถิพุทธ ซึ่งแนวทางการดำเนินงานตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา และเพื่อนำผลที่ได้ อันเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามแนววิถิพุทธ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนในโรงเรียนและสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยการตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบประเมินเกี่ยวกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ การเก็บรวบรวมข้อมูลทำการประสานขอรับแบบประเมินด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ ในระยะ ที่ 1 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความต้องการ

จำเป็นโดยการคำนวณ หลังจากนั้นทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนที่เป็นเลิศทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านฝาง โรงเรียนบ้านกุดนางพุยและโรงเรียนบ้านห่ม (ห่มประชาชนเคราะห์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้ มาร่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ ตรวจสอบความเหมาะสมและประเมิน เพื่อยืนยันแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์การพิจารณา คือ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นบุคคลที่ประเมิน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับ การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างด้วยตนเองและขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์และศึกษาเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองในการขอความอนุเคราะห์ ทำการประเมินและไปปรับเปลี่ยนประเมินด้วยตนเองการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประชากร ได้แก่ สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 รวมจำนวน 82 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 328 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 67 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 270 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (Srisaad, et al., 2008 : 22-24) และเทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling Technique) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทาง โดยประเมินความถูกต้องความเหมาะสมและความเป็นไปได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 30 ข้อลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด (Srisaad, 2003 : 72-73) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้

แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขา เป็นคำถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น เพื่อความเที่ยงตรงของคำสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ปรึกษาคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน โดยผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างให้ทราบในการตอบแบบสอบถาม และเข้าใจตรงประเด็น โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนภายใน 1 สัปดาห์

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบจำนวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความครบถ้วนสมบูรณ์ทุกฉบับในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะตรวจสอบรายการนำมาแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามระดับปฏิบัติเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธ ทั้ง 3 ด้าน

ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล รวมจำนวน 30 ข้อ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคุมการบรรยายผลการศึกษาโดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับปฏิบัติที่เป็นคำตอบของแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปหาค่าเฉลี่ยพร้อมกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติ (Srisaad, 2003 : 99-100)

3. ข้อเสนอแนะใช้วิเคราะห์เนื้อหาโดยแจกแจงความถี่

4. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถามและวิธีการ สัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนล่วงหน้า มีการดำเนินงานแบบเป็นทางการภายใต้กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ภาพรวม

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จากผลแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 2) ด้านการวัดผลและการประเมินผล และ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

2. แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 การสัมภาษณ์แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธผู้ศึกษาวิจัยได้นำมาวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์โดยรวม และนำเสนอในประเด็นสำคัญ มีดังนี้

แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาควรเริ่มจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารและครูทุกคนจะต้องศึกษาร่วมกัน มีกระบวนการจัดอบรมในการทำหลักสูตรกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจน แล้วเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและการบูรณาการแผนการสอนตามหลักไตรสิกขาให้ชัดเจน

ลงมือสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขา มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นศีล เป็นขั้นตอนประพฤติปฏิบัติเบื้องต้นของชีวิตที่มีความสำคัญอย่างถูกต้องกับสิ่งแวดล้อมและเพื่อนมนุษย์ ตั้งแต่ การดู การฟัง การกิน การทำ การคิด เป็นต้น 2) ขั้นสมาธิ เป็นขั้นตอนที่ให้ความสำคัญด้วยการรักษาจิตด้วยคุณภาพ และคุณธรรม 3) ขั้นปัญญา ที่สำคัญคือหลักการและเหตุผลในการคิดพิจารณา อันเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และที่สำคัญ ควรรักษากฎระเบียบ วินัยและข้อปฏิบัติในกิจกรรม และโครงการต่างๆ เป็นไปเพื่อส่งเสริมหลักศีลธรรมและกิจกรรมตามวิถิพุทธ และมีการนิเทศของผู้บริหารและครูที่ได้รับมอบหมาย นิเทศแบบกัลยาณมิตร และช่วยกันปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีผลการศึกษาที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

สภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 2) ด้านการวัดผลและการประเมินผลและ

3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะ ปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญในงานวิชาการมาก เนื่องจากงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของประภาพรรณ รักเลี้ยง (Rakliang, 2013 : 25) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมการใช้ทรัพยากรในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้บุคคลและสังคมมีความเจริญงอกงามโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาณรินศักดิ์ สิงห์ วงศ์ (Phramaha Narinsak Singwong, 2006 : 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านแต่ละด้านมีการปฏิบัติมากทุกด้าน โดยปฏิบัติมากที่สุดในการวางแผนวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานสุข วรรณ วังษ์สุภาพงษ์ (Wongsuphaphong, 2012 : 69) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนเทศบาล 1 จังหวัดนครนายก พบว่า การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนเทศบาล 1 จังหวัดนครนายก มีการปฏิบัติในภาพรวม จำนวน

ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูเกษมสุทธิคุณ (แสงมณีรัตนากร) Phrakru Kasemsudhikhun (Sangmeneeratt anakarn), 2010) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้

1.1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรใช้ประโยชน์จากการบันทึกหลังการสอน นำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ควรมีรูปแบบแผนการสอนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย

1.2 ด้านการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ สถานศึกษาควรพัฒนาการใช้สื่อการสอนวิถีพุทธเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเรียนรู้สูงขึ้นจากการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและมีการประยุกต์ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้

1.3 ด้านการวัดผลและการประเมินผลสถานศึกษาควรมีการวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา และผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลโดยการบูรณาการตามหลักไตรสิกขา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธในโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐาน และตัวชี้วัดของโรงเรียนวิถิพุทธ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสามารถ

วางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ตรงจุดต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนที่ผ่านและไม่ผ่านการประเมินมาตรฐาน และตัวชี้วัดของโรงเรียนวิถิพุทธ เพื่อที่จะได้เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ผ่านและไม่ผ่านการประเมิน

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถิพุทธ ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

References

- Booncitradul, N. (2005). *Principles of Educational Administration*. 3rd Printed. Bangkok : Anong Printing.
- Department of Religion Affairs Ministry of Culture. (2005). *Manual of Project Operation of Moral Teaching Monks in Schools*. Bangkok : Department of Virtues and Ethics Development.
- Office of Committee of National Education, Ministry of Education. (2000). *Learning Reformation of Centered Learners*. Bangkok : Lad Phaw Teachers' Council.
- Phrakru Kasemsudhikhun (Sangmeneerattanakarn). (2010). Participation Process of Home Temple and School to Development on Buddhist School in Ladkrabang District Under Bangkok Primaryeducational Area Office. *Master of Arts in Buddhism*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Narinsak Singwong. (2006). Academic Administration of the Basic Educational Institutes of the Buddhist Oriented School Project under Bangkok Primary School Education Service Area Office 3. *Master Degree Thesis*. Graduate School : Suansunandha University.

- Rakliang, P. (2013). *Theoretical and Operational Principles in Educational Administration*. Graduate School : Phitsanulok University.
- Srisaad, B. (2003). *Basic Research*. Bangkok : Suweeyasarn.
- Srisaad, B., et al. (2008). *Educational Research Principles*. 4th Printed. Kalsin : Prasan Printing.
- Wasi, P. (2000). *Reformation of Learners as the Most Importance*. Bangkok : Lad Phaw Teachers' Council.
- Wongsuphaphong, T. (2012). Application of Three Fold Learning in Daily Life of Grade 4-6 Primary School Students at Municipality School 1 Nakhon Nayok. *Master Degree Thesis Educational Administration*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

